

Anbefalinger basert på toppmøte 2018: Barn som pårørende

Her er anbefalingene som fremkom gjennom dialog mellom de 100 deltagerne på møtet. De representerte sentrale pårørende -og brukermiljø, utdanningsinstitusjoner, fagorganisasjoner, forskermiljø, Helsedirektoratet og ansatte på ulike nivå i 1. og 2. linjen i helsetjenesten. Deres råd er tydelige:

Det er viktig at noen snakker med barna! Dette behøver ikke være personer med spesialistutdanning, men gjerne personer barna kjenner og stoler på. Hjelpen må gis nært barnet, og lærere og andre må få hjelp til å tilrettelegge på en god måte. Hjelpen som gis i dag er for fragmentert. Det er behov for mye mer tverrfaglig samarbeid, individuelt tilpasset den enkelte families behov.

Snakk med barna og familiene, og hør på hva de sier.

Voksne må snakke direkte med barn, og lytte til hva de har å si. Skole og barnehage må informere barn og unge om hvilke rettigheter de har, om psykisk helse og hvor de kan få hjelp. Foreldrenes behandlere har et særlig ansvar for å utforske barnas situasjon og å melde videre. Behandlere må ha kunnskap om hva de skal gjøre hvis foreldre nekter dette. Familiens øvrige nettverk bør involveres, der det er mulig.

Samarbeid på tvers av profesjoner, og ha gode rutiner for oppfølging.

Det tydeligste rådet fra Toppmøtet er at det er behov for mye bedre tverrfaglig samarbeid, på tvers av nivå og etater. Taushetsplikten kan oppleves som et hinder for godt samarbeid, og det er viktig at alle som arbeider med barn og familier kjenner til unntakene fra taushetsplikten. Det er nødvendig med gode rutiner og prosedyrer, en person må ha ansvaret for at tiltak gjennomføres. Alle kommuner bør ha barnefaglig ansvarlige, og familier bør ha egne kontaktpersoner som følger dem opp. Det er viktig at barnevernet deltar aktivt i tverrfaglig samarbeid. Oppfølging av barn bør automatisk utløse ressurser. Helsearbeidere og lærere må få mulighet til å bruke tid på å snakke med barn som har det vanskelig.

Gi kunnskap til helsepersonell, skoler og barnehager, - og til alle.

Å se og å hjelpe barn som pårørende er et felles ansvar for alle – inkludert lærere, naboer og nettverk. Det kan være vanskelig, både for bekjente og profesjonelle å stille de vanskelige spørsmålene, og det er viktig at man vet hvem man kan kontakte for støtte og veiledning. Alle kommuner bør ha enkle oversikter på nettsidene om hvor man kan få hjelp. Det er nødvendig med folkeopplysning om barn som pårørende, og med arbeid mot stigma og fordommer. Kunnskap om barn som pårørende må inn i grunnutdanningen i alle relevante yrker.

Sats på helhetlig og systematisk hjelp, i barnas og familienes hverdag

Barnehager og skoler må ha nok kunnskap til å se barn som pårørende, og vite hva de skal gjøre videre. Barn må få hjelp i vanlige sammenhenger, og lærere må få veiledning til å tilrettelegge på en god måte. Fastleger og helsesøstre har et særlig ansvar fordi de ser og møter barn og foreldre som kanskje ikke har kontakt med andre hjelpere. Det er viktig at barn og familier får helhetlig, systematisk og individuelt tilpasset hjelp over tid. Ofte er det største behovet praktisk og/eller økonomisk, det kan derfor være behov for foreldrevikarer eller økonomisk støtte.

Om analysen:

Toppmøtet 26.05.18 hadde fokus på barn som pårørende. De 100 deltagerne på møtet representerte sentrale pårørende -og brukermiljø, utdanningsinstitusjoner, fagorganisasjoner, forskermiljø, Helsedirektoratet, ansatte på ulike nivå i 1. og 2. linjen i helsetjenesten.

Anbefalingene er basert på en kvalitativ innholdsanalyse av de skriftlige referatene fra de 10 ulike bordene. Analysen ble gjort ved hjelp av N-Vivo analyseprogram.

Alle referatene ble lest, meningsbærende enheter ble identifisert og kategorisert i foreløpige sub-kategorier. Første gjennomlesning gav totalt 26 ulike sub-kategorier, hvorav åtte bestod av mindre enn ti enheter (flere hadde 2-4 enheter). De originale 26 subkategoriene ble deretter kondensert til 16 subkategorier, som igjen ble organisert i fire hovedkategorier (se tabell under).

Når kategoriene ble transformert til tekst – anbefalinger – ble de språklig justert litt, for å faktisk fremstå som anbefalinger, ikke kategorier.

Tabell med hoved- og sub-kategorier:

Samarbeid med barn, familier og øvrig nettverk	Organisering og samarbeid	Kunnskap og ferdigheter	Hjelp der barnet er
Viktig å snakke med barna.	Tverrfaglig samarbeid.	Tørre å ta vanskelige samtaler.	Barnehager og skoler må ha nok kunnskap.
Barn må få kunnskap.	Gode rutiner og prosedyrer.	Kunnskap og utdanning.	Fastleger og helsestasjoner er viktige.
Foreldre må få hjelp.	Ressurser.	Felles ansvar.	Helhetlig og systematisk hjelp.
Nettverk utenom foreldre bør aktiveres.	Taushetsplikt, meldeplikt, samarbeid.		Praktisk og økonomisk støtte.
	Barnevernet har mye ansvar.		